

Naine tänaval

Miski naises köitis mu tähelepanu juba kaugelt. Ehk oli see tema kõnnak — pisut ettearvamatu, kõhklev, otsekui oleks ta pidanud iga sammuga oma teekonna suuna uuesti otsustama. Või tuli see mulje vaid oktoobrikuise ilmaga sobimatutest kingadest, kõrgetest kotsadest, mis lonksusid, kui ta lompidest kaarega mööda läks, tuulisel Bulevardil edasi rühkis; juba mitu päeva oli sadanud.

Tulin tol hommikupoolikul oma vastuvõtult Albertinkatul, ja kui me teineteisest möödusime, haaras tuul, ootamatu, tugev puhang, naise vihmavarju. Tuul tõmbas vihmavarju naisel käest, lennutas õhku, tõstis kõrgemale, tundus, nagu oleks mõni õhupööris selle endaga viinud. Ma peatusin ja vaatasin, kuidas vari juba õhus keerles, ei osanud arvata, kui üles see veel kerkida võiks, vari hõljus juba katuste kõrgusel. Naine oli seisma jäänud, nüüd vahtis temagi imetledes vihmavarju, puhkes naerma. Ja vihmavarju uus, vaba elu tunduski nii pentsik, et ka mina hakkasin naerma.

Ma nägin, kuidas vihmavari tegi viimase hulljulge tõusu, oleks olnud kui lühikese elu kõrghetk, selle ootamatu sära. Ja kui tuul äkitselt vaibus, jäi vari õhus seisma, muutis pisut suunda ning hõljus siis kergelt vaarudes tänavale. Astusin mõne sammu varjule järele, otsekui vormitäreks, aga oli liiga hilja. Tänavasillutisel tuli mürinal buss ja lõmastas vihmavarju enda alla. Kuulsin vaid metalli summutatud raginat, ja kui ümber pöörasin, seisis naine sõnatult mu ees. Me seisime seal silmapilgu ja naine ei paistnud mind märkavat. Ta oli kõhn, neljakümne ja viiekümne vahel, kiigutas käe otsas ridiküli. Tänaval vedeles kõverdunud metalli, bussi hääl kaugenenes, naise märjad juuksed olid laubale kleepunud. Ütlesin, et mul on vihmavarjust kahju, sellega on vist nüüd kõik.

Ma vaatasin naist ja oli raske kujutleda, et ta oli hetk tagasi veel naernud; nüüd oli see kõik kustunud. Vabandust, ütles naine varsti inglise keeles, mis seal ikka, uue vihmavarju saab alati. Siis ta värises külmast, lombis peegeldus taevas ja mina küsisin, kas kõik on korras, ta on läbimärg, nõnda võib ta haigeks jääda. Kuid lähedal on kohvik ja kohvikud on täis mahaunustatud vihmavarje, kas ta tahaks juua tassi kohvi?

Naine noogutas ja ma juhatasin ta kõrvalasuvasse Ekbergi kohvikusse, sooja valgustatud saali, aknaalusesse lauda. Naine ei võtnud mantlit seljast, kuigi see oli läbimärg. Mantlikrae vajus vastu nahka, ja naise poos meenutas midagi varem toimunut, teist päeva, hämarat mälestust. Nüüd oleks naine nagu jälle naeratanud, tal oli käes pisike kivi, mida ta vaikides sõrmitses, kust see sinna saanud oli?

Täna, ütles naine, ma olevat olnud tema vastu lahke, ta oli alles eile linna tulnud. Ausalt öelda oli ta vist natuke eksinud, kuigi ei olnud jõudnud eriti kaugemale minna. Täna lihtsalt ei paistnud miski edenevat, jätkas naine, mina ütlesin, et mõned päevad on niisugused.

Nüüd oli vihm tugevnenud ja aknaklaasil lainetas vesi. Tänav oli pimedavõitu, kohvik peaaegu tühi, vitriinis ootasid koogid. Kuid õige pea tulevad inimesed juba lõunale ja saali täidab keskpäevane sumin, märgade mantlite kirbe lõhn. Tellisin kohvi ja palusin ettekandjalt telefoniraamatu, otsisin välja kaardilehekülje. Näitasin sõrmega punkti keset linna, Bulevardi kohal, paberile jäi märg jalg. Siin, ütlesin ma, me oleme siin, kuhu ta oli minna tahtnud? Võiksin talle teed juhatada.

Naine silmitses kaarti hajameelselt, närviliselt, otsekui ei olekski teada tahtnud, kus ta täpselt on. Lõpuks ütles, et elab hotellis, mille nimi oli „Torni“, ta laheks ehk sinna tagasi. Ütlesin, et „Torni“ on siinsamas lähedal, vaid mõne kvartali kaugusel, naine ei olnud jõudnud kuigi kaugemale eksida. Naine oli vait, ja kuna ma kartsin, et ta meeleolu jälle muutub, hakkasin rääkima „Torni“ katusel olevast terrassist ja sellest, kui ilus vaade sealt tervele linnale ja merele avaneb, kas ta oli terrassil käinud?

Naine raputas pead ja ütles, et ei olnud, kuid vist peaks. Talle oli meri alati meeldinud, aga kellele ei meeldiks? Naise laubalt voolas alla veenire ja ma oleksin tahtnud selle ära pühkida, suruda kuiva varruka vastu naise laupa. Küsisin, miks ta oli linna tulnud, oli ta ehk

puhkusel? Naine kõhkles silmapilgu ja ütles siis, et oli tulnud otsima oma meest, Pauli. Või õieti olid nad juba mõne aasta eest lahku läinud.

Kui küsisin, kas ta siis ei teadnud, kus mees on, raputas naine jälle pead. Ei, ta ei olnud kindel. Ta hakkas midagi oma ridikulist otsima, pillas puudritoosi põrandale, kummardus seda üles võtma, klõpsas kaane lahti, vaatas pisikesest peeglist oma nägu ja naeratas. Näen vist jube välja, ütles ta, pani toosi kinni ja hakkas jälle midagi ridikulist otsima. Lõpuks ta leidis postkaardi, mille kõik neli nurka olid kortsus. Küllap oli kaart kaua kaasas olnud.

Naine ulatas mulle kaardi ja küsis, kas ma oskan prantsuse keelt, ja mina ütlesin, et oskan mõne sõna, kunagi oskasin paremini, praegu suudaksin vaevalt rääkida. Keerutasin kaarti kaes. Ühel pool oli suvine turuvaade, valged pilved, mõni sadamabasseinis õõtsuv kalapaat. Saaja kohal seisis: Magda Roux, 26, rue Durantin, 75018 Paris, France. Püüdsin veerida käekirja ning kaardil paistis olevat vaid lühike tervitus naise endiselt mehelt ja aadress: võõrastemaja „Lahja“, Tarkk'ampujankatu 2. Kaart oli dateeritud aprillis, kuus kuud tagasi. Alla oli kirjutatud „Paul“.

Ma vaatasin kaarti ja mulle meenus, kuidas olin aastate eest koos tulevase naisega Prantsusmaale sõitnud, käinud ka Montpellier' linnas, kus oli Euroopa vanim arstiteaduskond, ja selles võrratu anatoomiamuuseum. Mulle meenus, kuidas olin uksehoidjale seletanud, et olen arstiteaduse üliõpilane, ja kuidas mees oli juhatanud meid ilusasse saali, mille klaasvitriinid ja riulid olid läikivast tumedast puust.

Lotta oli istunud saali teise otsa ootama, kuid mina tutvusin kohusetundlikult muuseumi vaatamisväärsustega, mis ületasid kõik kujutlusvõime piirid. Klaaspudelite rohekas valguses suikusid kahe peaga looted, ootasid oma elamata elu; pjedestaalidelt kummardusid alla deformeerunud luustikud, mõned olid laste omad. Troopiliste tõbede esinemisvormid ihul, suguliste seikluste kurikuulsad viljad, tervitused Napoleoni sõjaretkedelt olid valatud kipsvormidesse. Läikimalöödud instrumendid ootasid kasutusvalmina vitriinides, kuigi mitmesugused tangid, konksud, saed ja orad viitasid pigem inkvisitsiooni leidlikele piinamisvahenditele kui inimese ravitsemisele.

Mulle meenus, kuidas rändasin saalis üha kasvava hammastuse kütkes, korraga vaimustatult ja vapustatult, ja nägin vaimusilmas keldrite kolkunud valgust, salaja lahti lõigatud laipu, anatoomi näoilmet, tema põnevust ja värinat, kui tundmatud elundid inimsilmale esimest korda paljastusid; kuidas ta surmanuhtluse ohus järgnevatelgi öödel keldrisse tagasi laks, ja kuidas kuud ja aastad paljastasid üha rohkem, üha väiksemaid osi, närve, veresooni, ja ikka jäi nii palju peitu, alati oli mõni varjatud koht, kuhu silm ei ulatanud.

Ja hiljem rongisõit Atlandi poole. Mitte enam pimedus ja tolmu, vaid valgus ja roobaste kolin. St. Malo ees avanev ulgumeri, mere mõõtmatus, õhtuti jahenev tuba. Kõndisime rannas, sel kellaajal oli mõõn, varbad vajusid liiva sisse, õhus lõhnas adru. Ostame maja, jääme siia, ütles Lotta, aga me teadsime juba siis, et ega me ei jää, et pöördume tagasi, et unistused kaovad hetkel, kui need valjusti välja öeldakse. Kuid enne seda veel Pariis ja sealsed klaasist katustega raudteejaamad, rue Durantin. Otsekui oleks ka seal olnud midagi tuttavat.

Naine, Magda Roux, pani postkaardi ridiküli tagasi ja mina küsisin, kas see oli olnud viimane kaart, kas pärast seda oli mehest veel midagi kuulda olnud? Magda lükkas märjad juuksed laubalt tagasi ja jutustas, et Paul oli kuupikkuste vahedega temaga ühendust pidanud, helistanud või kirjutanud, saatnud enamasti postkaarte; otsekui oleks Paul tahtnud nende lahkuminekust hoolimata säilitada mingisugusegi pidepunkti. Aga nüüd enam mitte midagi, rohkem kui pool aastat mitte midagi.

Õues paindusid puud tuule kaes, aknaraamid nagisesid nagu laevas. Magda ei olnud oma kohvi puudutanud ja vihm oli muutunud vaikseks, lohutuks sabinaks. Laua kivist plaadis oli pragu, kuivanud jõesäng, naine libistas sõrme piki pragu. Tegin ettepaneku, et saadaksin ta hotelli, või kui ta soovib, aitaksin tal võõrastemaja „Lahja“ üles otsida, ka see ei olnud eriti

kaugel. Vahest oli mees veel seal või vähemasti võiks naine saada sealt lisateateid. Magda tundus jälle kahtlevat, ja ma mõtlesin, kas ta tahab tõesti mehe üles leida või on tal reisiks mõni teine põhjus.

Siis tundus, et naine oli otsustanud. Ta tõusis pusti, silus seelikut ja ütles, jah, võõrastemaja ta oligi otsinud, aga ta ei oska õieti kaarte lugeda, need ei öelnud talle eriti palju. Nende ühistel puhkusereisidel oli Paul alati suuna näidanud, ja tema oli järel käinud, ehk just sellepärast nad olidki lahku läinud.